

แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2
THE GUIDELINES OF STUDENT CARE-TAKING SYSTEM BASED ON FOUR
BRAHMAVIHARA OF THE SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SRI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

^[1]จตุพร บัวระภา Jatuporn Buawrapa ^[2]สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

^[3]สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: jbuawrapaka@gmail.com

Article Received: February 11, 2024, Revised: August 19, 2024, Accepted: August 23, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน 2) วิธีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 175 รูป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) วิธีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน โดยบูรณาการกับหลักพรหมวิหาร 4 (1) เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข (2) กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (3) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี (4) อุเบกขา การรู้จักวางใจเป็นกลาง และ 3) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูมีความรักความปรารถนาดี มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือ (2) การคัดกรองนักเรียนตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูให้อภัยและมองข้ามข้อเสียของนักเรียน ทำหน้าที่ดำเนินการคัดกรองโดยปราศจากอคติ (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางด้านกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยเน้นให้นักเรียนมีทักษะชีวิตและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองและยินดีเมื่อนักเรียนผ่านพ้นปัญหา (5) การส่งต่อนักเรียนตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยพัฒนาคุณลักษณะให้ครูมีความเมตตา ตั้งใจทำระบบการส่งต่อนักเรียน มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, พรหมวิหาร 4, โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the operation of student care system in schools, 2) to study the method for developing the operation of student care system based on the principle of Four Divine Abodes, and 3) to propose the guideline for the operation of student care system based on the principle of Four Divine Abodes. This research was conducted using mixed methods, consisting of 1) quantitative research using questionnaires with a sample group of 175 school administrators and teachers, data were analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, and standard deviation, 2) qualitative research by interviewing 5 experts and analyzing data by content analysis. The research results showed that 1) the operation of student care system in schools was at the highest level overall and in all aspects, 2) the method for developing the operation of student care system based on the principle of Four Divine Abodes was the operation of 5 aspects of student care system, namely, knowing students individually, student screening, student promotion and development, problem prevention and resolution, and student referral by integrating with the principles of the Four Divine Abodes (1) *Mettā*, the wish for others to be happy, (2) *Karuṇā*, the wish for others to be free from suffering, (3) *Muditā*, the joy when others do well (4) *Upekkhā*, knowing how to be impartial, and 3) the guidelines for the student care and assistance system based on the principles of the Four Divine Abodes, namely (1) Knowing students individually based on the Four Divine Abodes, consisting of teachers having love and goodwill and having a true intention to help, (2) Screening students based on the Four Divine Abodes, consisting of teachers forgiving and overlooking students' shortcomings and conducting the screening without bias, (3) Promoting and developing students based on the Four Divine Abodes, consisting of teachers promoting students' development in physical, emotional, social and intellectual aspects, (4) Preventing and solving problems based on the Four Divine Abodes, consisting of reducing risks and solving problems that may occur by emphasizing students to have life skills and the ability to solve their own problems and being happy when students could overcome problems, (5) Referring students based on the Four Divine Abodes, consisting of developing the characteristics of teachers to be compassionate, intending to create a referral system for students, and being impartial and unbiased.

Keywords: Student Care-Taking System, Brahmavihāra, Primary school

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ ปัญหาการบริหารจัดการการดูแลนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ อย่างไม่หยุดยั้ง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาไปตามยุคตามสมัย และสภาพสังคมในยุคนี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม การศึกษา และแพร่ระบาดของโรค COVID 19 ล้วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวทางด้านรายได้ และการว่างงานตามมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบกับการศึกษาไทย ดังนั้นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงควรตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นรอบด้านจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน เพื่อเป็นการป้องกันและช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับนักเรียน นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาปรับประยุกต์ใช้ในงานของตนและพัฒนาให้เหมาะสมตามบริบทของโรงเรียนตนเอง เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 6 ที่ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยมาตรา 22 ให้ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาตามมาตรา 23 ข้อ 5 ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ในการพัฒนานักเรียนให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่นๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความรักและความเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป แต่สภาพปัจจุบันการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำได้ค่อนข้างยากและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความหลากหลายในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้น การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หากครูทุกคนร่วมกันทำงานเป็นทีมอย่างมีระบบเช่นนี้แล้ว ความสำเร็จของงานย่อมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีกับทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2546)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องอาศัยความรักและความเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโต งอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม อันจะเป็นการป้องกันปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากความหลากหลายในแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้น การดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากครูทุกคนโดยต้องมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีหลักฐานการปฏิบัติงานที่มีเทคนิควิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ที่ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อันจะสร้างสังคมที่ดี นำอยู่ปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็นคนดีของสังคมที่ยั่งยืน (กรมสุขภาพจิต, 2546)

พุทธธรรมเป็นหลักพื้นฐานของชีวิต เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยเป็นหลักเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขของคนในสังคม หลักพรหมวิหาร 4 (อง.ปญจก. (ไทย) 22/192/232) จึงเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งในวิธีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่เด็กทุกคน ผู้บริหารการศึกษาควรยึดหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการครองใจคนประยุกต์ใช้กับทักษะภาวะผู้นำและการติดต่อสื่อสาร สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2549) กล่าวว่า คนมีคุณแก่ส่วนรวม (สมาชิกที่ดีของสังคม) มีธรรมคือหลักความประพฤติดังนี้ มีพรหมวิหาร คือธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ หรือผู้ที่มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่างดังต่อไปนี้ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง บำเพ็ญการสงเคราะห์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยบูรณาการกับแนวคิดพรหมวิหาร 4 ประการ คือ 1) มีเมตตารักใคร่ 2) กรุณาสงสารช่วยเหลือผู้อื่น 3) มุทิตา ยินดีต่อผู้อื่น และ 4) อุเบกขา การวางตนเฉย ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อให้นักเรียนในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 326 คน จำนวน 23 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 175 คน จำนวน 23 โรงเรียน โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) สุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของประชากรแต่ละโรงเรียน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา การบริหารการศึกษา หลักพุทธธรรม และผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มอำเภอบางปะอิน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 2 จำนวน 5 รูป/คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาครอบคลุมความคิดของการวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 3) นำแบบสอบถามที่สร้างแล้วมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ จำนวน 5 ท่าน โดยหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทั้งฉบับได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทั้งฉบับ ถือว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม 5) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ คือ 0.962 6) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ 2) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ในเบื้องต้น 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน (รายละเอียดในภาคผนวก) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา 4) นำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนในการรวบรวมดังนี้ 1) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นประชากรเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม 2) ติดต่อและประสานงานกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นประชากร

4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ดำเนินการแจกแบบสอบถามในระยะเวลาที่เหมาะสมและตรวจนับจำนวนเพื่อให้ได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามขนาดของการวิจัย 5) ผู้วิจัยดำเนินการติดตามข้อมูลจากประชากรตามระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบตามที่กำหนดไว้

4.2 แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการรวบรวมดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) นำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนำไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้กำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์ 3) เก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึกภาพนิ่ง และเครื่องบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับคืนมา จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้การคำนวณค่าร้อยละและวิเคราะห์การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จากนั้นจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา มานำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดของบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2		n = 175 ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.75	0.16	มากที่สุด	1
2.	การคัดกรองนักเรียน	4.67	0.26	มากที่สุด	5
3.	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.71	0.23	มากที่สุด	3
4.	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.74	0.19	มากที่สุด	2
5.	การส่งต่อนักเรียน	4.70	0.27	มากที่สุด	4
ภาพรวม		4.71	0.17	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการคัดกรอง โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการเยี่ยมบ้านนักเรียน 100% สถานศึกษามีการเก็บรวบรวมข้อมูลประวัติครอบครัวของนักเรียนรายบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียนรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการประชุมทำข้อตกลงเกี่ยวกับการจัดกลุ่มนักเรียนอย่างชัดเจน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนตามการคัดกรอง 3) ด้านการส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามกลุ่มนักเรียนที่คัดกรอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีความต่อเนื่องในการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการช่วยเหลือดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการพัฒนาและส่งเสริมครูที่ปรึกษาได้รับการอบรมเกี่ยวกับความรู้เรื่องการส่งต่อนักเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. วิธีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นวิธีการบูรณาการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการคัดกรองนักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน กับหลักพรหมวิหาร 4 1) เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข 2) กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉยด้วยวิจยญาณ เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามหลักพรหมวิหาร4 ครูและผู้บริหารมีความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข ครูควรมองนักเรียนอย่างปรารถนาดี มองนักเรียนในแง่ดี ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือนักเรียนความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี มีการชื่นชมนักเรียนเมื่อประสบความสำเร็จการรู้จักวางเฉยด้วยวิจยญาณ และรู้จักนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกชนชั้นวรรณะ

3.2 การคัดกรองนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร4 ครูควรให้อภัยและมองข้ามข้อเสียของนักเรียน ใฝ่ใจในอันที่จะปลดปล่อยบาปความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความยินดีเบิกบานใจเมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนา และครูทำหน้าที่ดำเนินการคัดกรองโดยปราศจากอคติ

3.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ครูและผู้บริหารมีความรักใคร่ปรารถนาดี มีไมตรีต่อนักเรียน ปรารถนาให้นักเรียนพ้นจากความทุกข์ แสดงความยินดีเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการ และมีความเที่ยงธรรมกับนักเรียนทุกคน

3.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามหลักพรหมวิหาร 4 ครูและผู้บริหารมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อทุกคน ส่งเสริมการป้องกันและช่วยเหลือให้นักเรียนพ้นจากปัญหา มีความยินดีเมื่อนักเรียนผ่านพ้นปัญหานั้นๆ และหลีกเลี่ยงการตัดสินนักเรียน

3.5 การส่งต่อนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารมีการจัดอบรมให้ครูที่ปรึกษาหรือผู้รับผิดชอบด้านการส่งต่อนักเรียน มีการจัดทำระบบการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการส่งต่อด้วยความรักความปรารถนาดี มีใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามหลักพรหมวิหาร 4 ครูและผู้บริหารมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อทุกคน ส่งเสริมการป้องกันและช่วยเหลือให้นักเรียนพ้นจากปัญหา มีความยินดีเมื่อนักเรียนผ่านพ้นปัญหานั้นๆ และหลีกเลี่ยงการตัดสินนักเรียน การส่งต่อนักเรียน และการคัดกรองนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยบางประการพบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของโยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ จิตฺตพณฺโณ และสมศักดิ์ บุญบุ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไข และ การส่งต่อนักเรียน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของประชัน ธิมา และสมบัติ ศรีทองอินทร์ (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน จัดทำหลักสูตรในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาและชุมชนได้ร่วมมือกันในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นไปตามภารกิจหลักของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาระบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นวิธีการบูรณาการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหามาตามหลักพรหมวิหาร 4 1) เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข 2) กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉยด้วยวิจาร์ณญาณ เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยบางประการพบว่ามีความสอดคล้อง

กับงานวิจัยของบุญหนา ศรีลาตเลา (2546) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในโรงเรียนแดนตงพิทยาคม กิ่งอำเภอแดนตง จังหวัดบุรีรัมย์ ตามกรอบ 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนและ 5) การส่งต่อนักเรียน และมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุมาลี ทองงาม (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัด โคนอนได้ดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการ ป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยได้ใช้แบบประเมินพฤติกรรม (SDQ) ได้เยี่ยม บ้าน วางแผนการคัดกรอง จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ให้ความรู้แก่ครูในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน และเชิญผู้ปกครองมารับทราบถึงความจำเป็นในการส่งต่อนักเรียน

3. ผลการเสนอแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้แก่ 1) การดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูมีความปรารถนาดี มีความตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือนักเรียน ชื่นชมนักเรียนเมื่อประสบความสำเร็จ รู้จักนักเรียนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน 2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการคัดกรองนักเรียนตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูให้อภัยและมองข้ามข้อเสียของนักเรียน ใฝ่ใจในอันที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยาก เดือดร้อนของผู้เรียน ยินดีเบิกบานใจเมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนา ทำหน้าที่ดำเนินการคัดกรองโดยปราศจากอคติ 3) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูมีรักไมตรีต่อนักเรียน มีความปรารถนาให้นักเรียนพ้นทุกข์ ยินดีเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการ มีความเที่ยงธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาตามพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยครูมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อทุกคน ช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ ยินดีเมื่อนักเรียนผ่านพ้น ปัญหา หลีกเลี่ยงการตัดสินนักเรียน 5) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อนักเรียนตาม พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยพัฒนาคุณลักษณะให้ครูมีความเมตตา ตั้งใจทำระบบการส่งต่อนักเรียน ส่งต่อด้วยความรักปรารถนาดี มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง ซึ่งผลการวิจัยบางประการพบที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาณพ บุญสมพงษ์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ได้แก่ โรงเรียนควรวาวิธีประสานกัน ระหว่างครูปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ควรจัด เวลาและความสะดวกให้ครูในการเยี่ยมบ้าน ในระเบียบสะสมควรมีข้อมูลนักเรียนครบทุกด้าน การจัดกิจกรรม ส่งเสริมนักเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมก่อนเรียน (Home Room) และครูที่ปรึกษาควรแสวงหาวิธีการร่วมมือจากนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของ นักเรียน และมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุลาสัย ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (2561) ที่ ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม หลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านที่มีข้อเสนอแนะมากที่สุด คือด้านการคัดกรองนักเรียน โดยเฉพาะในประเด็นการนำผลไปใช้ในการดูแล นักเรียนต้องเป็นเป็นธรรม ไม่ลำเอียง ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจให้การช่วยเหลือ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยคือแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นการบูรณาการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไข ปัญหา เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน โดยมีหลักพรหมวิหาร 4 อันเป็นธรรมของท่านผู้เป็นใหญ่เป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐ ได้แก่ 1) เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข 2) กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา การรู้จักวางเฉยด้วยวิจลญาณ เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลด้านสุขภาพของนักเรียนรายบุคคล เหตุนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดเก็บข้อมูลสุขภาพของนักเรียนให้เป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

1.2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนตามการคัดกรอง เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ผู้มีส่วนร่วมในสถานศึกษาได้เข้ามาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนตามการคัดกรองมากขึ้น

1.3 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีความต่อเนื่องในการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็ก เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มากขึ้น

1.4 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาป้องกันและแก้ไขปัญหสอดคล้องกับลักษณะสภาพปัญหาของนักเรียน เหตุนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มการให้ข้อมูลและป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนมากขึ้น

1.5 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า ข้อที่มีระดับน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เหตุนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตามและรายงานผลส่งต่อนักเรียนให้มากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ไลน์ หรือพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันในการติดตามนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 มีด้านที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เหตุนั้น ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546). **คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 1- 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- บุญหนา ศรีลาดเลา. (2546). **การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแดนดงพิทยาคม กิ่งอำเภอแดนดง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประชัน ธิมา และสมบัติ ศรีทองอินทร์. (2556). **แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2549). **ธรรมานุชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานพ บุญสมพงษ์. (2550). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน และสมศักดิ์ บุญปู. (2565). **ศึกษาสภาพการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์. 3(1). 11.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2562**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุมาลี ทองงาม. (2555). **การศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดโคกนอน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุลาลัย ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่. (2561). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2**. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 3(1). 48-50.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining sample size for research activities**. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.